

A. Ü. Veteriner Fakültesi Doğum Bilgisi ve Jinekoloji Kürsüsü
Prof. Dr. Hüseyin Erk

İNEKLERDE PROLAPSUS VAGİNANIN EPİDURAL YOLLA ETHYL ALKOL KULLANILARAK SAĞITILMASI ÜZERİNDE ÇALIŞMALAR

Celalettin Akkayan*

Erol Alaçam**

**The uses of ethyl alcohol for the treatment of prolapsus
vagina in the cow.**

Summary In this study, we have used ethyl alcohol epidurally for the treatment of prolapsus vagina in the cow.

Especially in nonpregnant cows and in various genital diseases it stopped the irritation and reduced the prolapsus vagina.

We used ethyl alcohol at the various stage of pregnancy and observed that it was of no harm.

After injections we performend various treatments on vulvar lips without any pain.

Resume Travaux Sur le traitement de prolapsus vagina par l'application d'éthyle alcool par voie épédurale chez les vaches.

Selon notre avis il a été utile d'employer l'éthyl alcool par voie épédurale en raison qu' il empech une irritation chez les animaux particulièrement nonplein et dus a certaines maladies canaux genitiaux et ainsi qu' il empeche encore au prolapsus vagina en arretant les contractions.

On a employé de l'éthyle alcool épédural chez 38 animax ayant diverses periodes de grossesse, et on n'a signale aucun effet contraire.

Peu après de l'injection, on a fixé d'un perte de sensibilité aux regions de la guere, de la la vulve, du perinée.

Aux cas necessaires, sous l' anesthésie dus l' alcool, il a été possible de faire aisement et sens aucun douleur, des manipulation comme couture etc. Sur la vulve.

* A.Ü. Veteriner Fakültesi Doğum Bilgisi ve Jinekoloji Kürsüsü Doçenti. Ankara-Türkiye

** A.Ü. Veteriner Fakültesi Doğum Bilgisi ve Jinekoloji Kürsüsü Asistanı. Ankara-Türkiye

Özet: Bu çalışmada, ineklerde prolapsus vaginanın sağıtılması için epidural yolla ethyl alkol kullanılmıştır.

Epidural ethyl alkol gebeliğin çeşitli devrelerindeki 38 hayvanda kullanılmış ve aksi bir etkisi görülmemiştir. Enjeksiyondan kısa bir süre sonra kuyruk, vulva ve perineum bölgesinin hassasiyetinin kaybolduğu ve sallantılı bir yürüyüşün bulunduğu tesbit edilmiştir. İcap eden vakalarda alkolün meydana getirdiği anestezi altında rahat ve acısız olarak vulva üzerinde dikiş vb. manuplasyonlar yapmak mümkün olmuştur.

Özellikle gebe olmayan ve genital kanallarında çeşitli hastalıklar bulunan hayvanlarda irritasyonu önlemesi ve böylece ıkınmaları durdurarak prolapsus vaginaya mani olması yönünden epidural yolla kullanılan ethyl alkol'un faydalı olduğu kanısındayız.

Giriş

Vagina prolapsusu, vaginanın kavdal kısmının, özellikle tabanının cervixle birlikte (kısmi prolapsus) yahut tamamının (tam prolapsus) vulva dudakları arasından çıkması ve uterusu da geriye doğru çekmesi, şeklinde tarif edilebilir. İneklerde umumiyetle gebeliğin son 2-3 aylarında şkillenir. Bununla beraber 4-5 aylık gebeliklerde ve doğumdan sonra da görülebilir. Vagina prolapsusu'nun birçok sebepleri vardır. Diğer yardımcı etkenlerle birlikte hyperostrogenic etkinin sebep olucu faktör olduğu kabul edilmektedir (1, 2, 7). Ayrıca esas ve önemli sebebi olarak reflektörük sıkıştırmalar öngörülür; bu ıkınmalar karın kasları ve diafragmanın irrite olmasıyla meydana gelir, bu irritasyonlar vagina boşluğu ile arka kısmın sınırlarından köken alır (8, 9, 10).

Prolapsus vaginanın sağıtılması için pek çok metod tavsiye edilmiştir. Picerson (5) kullanılmakta olan metodların yetersiz olduğunu yeni bir tedavi şeklinin bulunması gerektiği halde, Doğaneli (1) memleketimizde yaptığı çalışmada sağrı dikişi ile çok iyi sonuçlar aldığını bildirmektedir.

ıkınmaları önleyecek arka kısım ve vagina boşluğu sınırlarını bloke etmek suretiyle prolapsus vagina tedavisinin taşrada daha kolay ve pratik uygulanabileceği düşünccesiyle, ineklerde epidural yolla "ethyl alkol" kullanarak tedavi denemeleri yapmak istedik.

İlk defa Senze (8, 9) % 20-22 lik alkolla arka kısım sınırlarının bloke edilmesi ve prolapsus vagina tedavisi üzerinde çalıştı.

Ethyl alkolün prolapsus vagina tedavisine daha yüksek konsant-rasyonda kullanıldığını bildiren otoriteler de bulunmaktadır. Roberts (7) % 70 lik 5 ml, Senze (10) % 40-45 lik 12 ml, Gibbons (3) 1-2 ml absöüt alkol önerdikleri gibi, Roberts (7) benzyl, isopropyl alkol, Johansen (4) isopropyl alkolün de tedavi edici etkilerini bildirmektedirler.

Materyal ve Metot

Çalışmamızı Mart 1971 - Eylül 1973 tarihleri arasında kliniğimize getirilen prolapsus vaginalı 33 inek ve 5 manda üzerinde yaptık.

Prolapsus vagina olan bu hayvanlardan 6 tanesi 4-6 aylık, 6 tanesi 7-8 aylık, 13 tanesi çok ileri gebe idiler ve 13 tanesi de gebe değildi.

Bunlardan bir kısmında vagina, hayvan yattığı zaman bir yumruk büyüklüğünde vulva dudakları arasından görünüyordu. Bir kısmında ise vagina daimi olarak vulva dudakları arasından sarkmış, ödemli, yer yer yırtılmış, bazen de kısmen nekroze olmuş bir halde idi ve hayvanlarda şiddetli ıkıntı vardı.

Gebe olmayan hayvanlarda rektal muayene ile bütün genital kanal kontrol edildi. Bu hayvanlardan bir tanesinde sağ ovaryumda oldukça büyük bir follikül kisti, iki tanesinde şiddetli vaginitis, bir hayvanda "metritis, cervicitis ve vaginitis" vardı. Bir hayvanda yavru attıktan 4 gün sonra bir kısım yavru zarının uterusu kalması sonucu şiddetli ıkıntı ve tam bir prolapsus vagina, bir hayvanda da 24 saat önce güç doğum ve zorla çekip çıkarma sonucu yine tam bir prolapsus vagina olmuştu; 6 hayvanda ise belirli bir sebep tesbit edilemedi.

Gebe olan hayvanlarda ise rektal muayene ile gebelik süresi tespit edilmeye çalışıldı.

Metritis, vaginitis, cervicitis, follikül kisti, retentio secundinarum gibi bozukluklar, epidural anestezinin yanısıra yapılan gerekli tedaviler ile sağtıldılar.

Bütün hayvanlarda prolapsus vaginanın tedavisi için % 20 Ethyl alkol üst epidural yolla 15 cc miktarında verildi.

Enjeksiyon için 1,4 x 35 mm hypodermik iğneler kullanıldı.

Ek tedavi gerekmeyen hayvanlar enjeksiyondan sonra evlerine gönderildiler. Hayvan sahibine, prolapsus vaginanın hazırlayıcı sebeplerine karşı tavsiyelerde bulunuldu (hayvanın arka tarafını yukarıda tutmak, kaba yemleri azaltmak, hayvanı ara sıra dolaştırmak gibi). Ayrıca vak'a nüks ederse tekrar kliniğimize gelmeleri bildirildi. Bir kısım vak'alarda ise hayvanı doğuma kadar kliniğimizde izlemek mümkün oldu.

Sonuçlar

Epidural alkol verilen hayvanlarda aşağıdaki tablo 1 ve 2 de görülen neticeler alındı:

Tablo : 1

Gebelik durumu	Sonuç		Açıklamalar
	Olumlu	Olumsuz	
İ. Gebe	8	3	1 inek vulva dikişi 1 inek mecburi kesim 1 inek sağrı dikişi
4 - 6 ay gebe	3	2	2 inek vulva dikişi
7 - 8 ay gebe	3	3	2 inek vulva dikişi 1 inek sağrı dikişi
Gebe olmayan	9	2	1 inek vulva dikişi 1 inek vulva dikişi, tekrar nüks etti.
TOPLAM	23	10	

Tablo : 2

Gebelik durumu	Sonuç		Açıklamalar
	Olumlu	Olumsuz	
İ. Gebe	1	1	1 manda vulva dikişi
4 - 6 ay gebe	-	1	1 manda vulva dikişi
7 - 8 ay gebe	1	-	
Gebe olmayan	-	1	1 manda vulva dikişi
TOPLAM	2	2	

Epidural olarak ethyl alkolün verilmesine ve alınan tedbirlere rağmen nüks gösteren hayvanlarda vulva dikişi tatbik edildi. İki hayvanda vulva dikişi konulmasına rağmen prolapsusa mani olunamayınca sağrı dikişi konulmak zorunda kalındı. Vulva ve sağrı dikişleri ethyl alkolün etkisi altında yapıldı. Hayvanlar dikişler konulurken hiç bir hassasiyet göstermediler.

İleri gebe bir hayvanda reticulitis traumatica var idi. Getirildiğinde çok bitkindi, alkol enjeksiyonu yararlı olmadığı gibi, genel durumu giderek bozulan hayvan mecburi kesime tabi tutudu.

Gebe olmayan hayvanlarda ise prolapsus vaginanın sebebi umumiyetle vaginanın iritasyonuna bağlı idi. Ethyl alkol enjeksiyonlarından hemen sonra ıkmalar kesildi ve esas hastalığın tedavisinden sonra da prolapsus tam olarak sağılmış oldu.

Tartışma

Roberts (7), bazı prolapsus vak'alarında, bilhassa etçi sığırlarda % 70 lik ethyl alkol 5 cc epidural olarak verilirse perineum bölgesini anestezi ederek sinir degenerasyonu ve kuyrukta 2-4 ay süreli hafif paralizi meydana getirir demektedir. Yine Roberts (7) vagino-cervical prolapsuslarda, etçi sığırlarda 3-8 ml benzyl, ethyl, isopropyl alkol epidural yolla verilebilir, yalnız sıhhi sebepler dolayısı ile bu teknik sütçü sığırlarda tavsiye edilmez diye uyarılmaktadır. Biz hastalığın sütçü ineklerde sık olarak görüldüğünü düşünerek epidural alkolü sütçü ineklerde denedik. Çalışmalarımızda can sıkıcı bir komplikasyon ortaya çıkmadı.

Powel (6), procaine'nin epidural olarak verilip, prolapsusun red edilmesinden 30 dakika sonra 8 cc ethyl alkol aynı yolla verilebilir demektedir. Ancak enjeksiyondan önce gebelik durumunun kontrol edilmesini öğütlemekte ve ileri gebe hayvanlarda epidural alkol verilmesini kontra endike bulmaktadır. İleri gebe hayvanlar üzerinde yaptığımız çalışmalarda tablo 1 ve 2 de görüleceği üzere oldukça iyi sonuçlar aldık ve hiç bir komplikasyon olmadı; sadece iki vak'ada alkol etkili olmadı ve sonradan birine vulva diğerine de sağrı dikişleri koyarak normal doğum yapmalarını sağladık.

Senze (8, 9) yaptığı çalışmalarda % 20-22 lik ethyl alkolün epidural yolla verilince en az 2-3 hafta süreli anestezi sağladığını ve prolapsus vaginaları tedavi edici olduğunu bildirmiştir. Yine Senze (10) yaptığı çalışmalarda, total prolapsus vaginalarda % 40-45 lik 12 cc alkolü epidural yolla vererek ileri gebe hayvanlarda % 83.3 olumlu, gebe olmayanlarda % 44.4 olumlu sonuç sağlamıştır. Partiel vagina ve total uterus prolapsuslarında ise % 20 lik 12 cc alkolle % 100 olumlu sonuç aldığını bildirmiştir. Kronik vagina yangılarında ve dış genital organ hastalıklarında % 20 lik 12 cc alkol ile epidural anestezi ilaç tedavisi uygunluğunu gösterir diye bildirmiştir. Biz, total prolapsus vaginalarda, ileri gebe hayvanlarda % 20 lik ethyl alkol ile % 72.7 olumlu, gebe olmayanlarda ise % 81.8 olumlu sonuç sağladık. Partiel vagina prolapsuslarında ise % 20 lik 15 cc ethyl alkol ile % 30.3 nisbetinde başarı sağladık. Çalışmamızda % 20 den daha konsantre ethyl alkolü meydana getireceği kuyruk felcinin çok uzun süre devam etmesi ve Türkiye'deki hijyen şartları nedeniyle gaitanın bulaşp memelerin sağlığını bozması tehlikesini göz önünde bulundurarak, kullanmadık. Daha konsantre alkol daha uzun süre anestezi yapar; böyle yüksek konsantrasyonda alkolle de memleketimizde denemeler yapılabilir. Ayrıca Senze'nin (8,9) ileri sürdüğü gibi, özellikle yüksek konsantras-

yonda alkolle yapılan denemelerde histopatolojik incelemeler de faydalı olur.

Gibbons (3) doğum öncesi vagina ve rektum prolapsuslarında 1-2 ml alkol absolü ile kavdal epidural blokun umumiyetle doğuma mani olucu etkisi yoktur der. Devamlı kuyruk paralizisinin en büyük dezavantajı olarak sonraki nekrozisi gösterir. Bunun daha yüksek dozlarda daha sık görüldüğüne dikkati çekerek bu tedavinin pratik kıymetinin fazla olmadığını bildirir. Biz gerek 7-8 aylık, gerekse ileri gebe hayvanlarda epidural olarak verilen ethyl alkolün doğuma mani olucu bir etkisini görmedik. Doğumu yakın olan birkaç hayvanı izledik ve hepsi normal ve rahat doğum yapıp, yavru zarlarını normal süreleri içinde attılar.

Literatür

- 1- **Doğaneli, M.** (1967): *Büyük dişilerde kronik vagina prolapsuslarının sağrı dikişi ile sağıtılması*. A. Ü. Vet. Fak. Derg., 14, (2): 265-282.
- 2- **Erk, H., Doğaneli, M., Akkayan, C.** (1972): *Veteriner doğum bilgisi (Obstetrik) ve Jinekoloji*, Ankara Üniv. Basımevi, s. 409-418 Ankara, 650.
- 3- **Gibbons, W. J.** (1971): *Alcohol Epidural Block in pregnant cattle*. Mod. vet. prac., 52, 3, 24.
- 4- **Johansen, Richard, D.** (1968): *Repair of prolapsed vagina in the Cow.*, Vet. med. small anim. clin., 63, 256.
- 5- **Pierson, Robert, E.** (1961): *A review of surgical procedures for correction of vaginal prolapses in cattle.*, JAVMA, 139, 352-356.
- 6- **Powell, W. D.** (1962): *Management of vaginal prolapse under range conditions.*, Mod. vet. prac., 43, 7, 61.
- 7- **Roberts, S. J.** (1971): *Veterinary Obstetrics and Genital Diseases*. 2nd Ed., Ithaca pp. 189-196, New York, 776.
- 8- **Senze, A.** (1960): *Die alkoholanwendung in der Epiduralanästhesie beim scheidenvorfall der kühe*. Wien Tierärztl. Monatsschr. 47, 509.
- 9- **Senze, A.** (1960): *Die epidurale alkoholanästhesie zur behandlung des Scheidenvorfalls beim Rind*. Dtsch. tierärztl. Wschr., 67, 562.
- 10- **Senze, A.** (1963): *Die Anwendung der breslauer methode-epiduralanästhesie der kühe*. Medyc. Wet. Warszawa, 19, 463 (Ref. Die Veterinarmedizin, 1964, s. 520).

Yazı "Dergi Yazı Kuruluna" 30. 1. 1974 günü gelmiştir.